

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Веска Христова Вардарева,
ЮЗУ „Неофит Рилски” – Благоевград
на дисертационен труд
за присъждане на образователната и научна степен „доктор”

Област на висше образование: 1. Педагогически науки,
Професионално направление: 1.2. Педагогика,
Научна специалност: Предучилищна педагогика

Автор: **Димитър Наполеонов Баев**

Тема: **Модел за развитие на схематично мислене чрез
средствата на изобразителни и конструктивни
дейности при 6-8-годишните деца**

Научен ръководител: **проф. дн Лучия Малинова**

Представеният ми за рецензия дисертационен труд е резултат на сериозния интерес на Димитър Баев към практическата психология и по-конкретно към потенциала на педагогическите средства и условия за развитие на схематичното мислене в контекста на изобразителните и конструктивните дейности, дискутирани в полето на прехода към училищен живот. Изборът на темата свидетелства за осъзнаване значимостта на психолого-педагогическите и конкретно изследователските аспекти на проблематиката, а за докторанта явно това е сериозно основание и необходимост от съответна задълбочена разработка.

Актуалност на дисертационния труд:

Разработената проблематика е актуална и значима по посока на съвременните образователни тенденции в областта на психолого-педагогическата тематика:

- актуална, заради стремежа към постигане на корелационен ефект между схематичното мислене и изобразителните и конструктивни дейности;

- значима, предвид изведената дефиниция за схематично мислене на базата на теоретични и изследователски концепции в тази сфера, като се описват неговите характеристики в умствен и в личностен план.

Именно тези ресурси в аспекта на изследователското поле на Димитър Баев, настоящият дисертационен труд разкрива възможностите и необходимите педагогически условия и средства за развитие на схематичното мислене на 6-8-годишните деца в периода на подготовка им за училищно обучение.

Познаване на проблема:

Представеният дисертационен труд показва, че докторантът познава литературата и научните достижения както в областта на множествената интелигентност и мисленето на 6-8-годишните деца, така и за теоретико-методическите измерения на прилежащите им форми. Подчертавам значението на това познание, тъй като именно равнището на неговата задълбоченост и аналитичност придобива определящо значение за настоящото изследване, предвид специфичните компоненти на двата акцента – психологически и педагогически.

Структуроопределяща сред тях е системата от конструктивни и изобразителни дейности в условията на педагогическите ситуации в детската градина, насочени към мисленето на децата, към чието оптимизиране е насочен изследователският фокус.

Така дефинирана докторантската тема е до някъде интердисциплинарна по своя характер – в аналитичната интерпретация са преплетени пресечните точки на предучилищната педагогика, методиката, и психологията, а заложената в експерименталното изследване цел е конкретна и реално постижима.

Методика на изследване:

Приложените основни и съпътстващи методи предоставят различен ракурс и всеобхватност на изследваните възможности за стимулиране на мисловните процеси, чрез използване на възможностите на конструктивните и изобразителните дейности в педагогическото общуване като експерименталния модел влияе положително върху изграждането на елементарни понятия, свързани с пространствените представи, които са основа за проявата на схематичното мислене.

Постигнатата целесъобразност на изследователския инструментариум свидетелства за прецизен подбор на изследователските методики като адекватни на поставените цели и продуктивни с оглед приложната насоченост на резултатите.

Структура и характеристика на дисертационното изследване

Дисертационният труд е с обем 229 страници, от които 200 текст-изложение и 29 страници приложения. Структурата му включва увод, три глави и заключение. Библиографията включва 114 заглавия, от които 84 източници на кирилица и 30 на латиница. Включени са 4 приложения –диагностични тестове за проучване на умственото развитие на децата и в частност – схематичното мислене. В дисертационния труд са представени общо 28 таблици и 8 фигури.

В увода на дисертационния труд е обоснована актуалността на проблема и е представена концепцията на изследването. Дисертацията е разделена на три глави. В първата е направена постановка на проблема на базата на литературен обзор по изследваната тема. Във втората глава са описани теоретико-експерименталните и организационни параметри на изследването. В трета глава е представен анализът на резултатите от изследването. В заключението са формулирани изводи, препоръки и приноси.

Така очертаната обща структура на изложението е разгърната и в подглави, които логически-последователно разкриват същностните характеристики на предлагания модел и анализират педагогическите му ракурси.

Самото изложение притежава ясна насоченост, която авторът определя като възможности на конструктивно-изобразителните дейности да служат като добра основа за постигане на когнитивно развитие, особено в среда на дефицит в лингвистичната подготовка. Възможността да се използва наративният подход в образованието на деца, чрез продуктивните дейности могат да се постигнат значими образователни и когнитивни резултати.

Добросъвестно проучената и подробно очертана картина на постиженията и тенденциите в тази област е безспорно качество на труда. В тази посока дисертационният труд респектира с високо овладяна материя, потвърждение за което е не само сериозният теоретичен анализ, но и открояването на авторската позиция на фона на явно или контекстуално полимизиране в научния текст. Впечатлява и изследователското умение проблемът да бъде дискутиран в глобален спектър, чийто дискурс постепенно стеснява обсега на фокусиране и анализ и го подчинява на актуалните нужди на практиката.

В отговор на тази потребност, дисертационният труд успява дефинитивно да обобщи основните концепции и компоненти, изграждащи системата на модела за схематично мислене и когнитивно развитие в детството като: Изследване на умствените и физическите действия, свързани с разбирането и познанието на заобикалящия свят, в конкретност умението на детето да разчита схема-аналог на заобикалящ го предмет или явление и неговото претворяване чрез средствата на конструктивно-изобразителните дейности.

Сред положителните качества, отличаващи дисертационната разработка, особена стойност в научно-изследователски аспект ѝ придават следните доказателства за сполучливо вътрешно-смислово единство и систематика:

- Реализирането на експерименталния педагогически модел, представляващ обособена част от педагогическото взаимодействие, влияе положително върху изграждането на система от знания, умения и отношения, развиващи схематичното мислене при 6-8-годишните деца и гарантиращо протичането на процесите на асимилация, акомудация и уравнивяването им.
- Образователното съдържание на експерименталния модел влияе положително върху изграждането на елементарни понятия, свързани с пространствените представи, които са основа за проявата на схематичното мислене.
- Прилагането на допълнителен сензорен материал, свързан с дадена конструктивно-изобразителна дейност, влияе положително върху развиването на схематичното мислене при 6-8-годишните деца.
- Схематичното мислене се развива ефективно на базата на активна работа с конструктивно-художествен материал и и прилагането на различни стратегии и действия с него.
- Според педагогически наблюдения експерименталният модел оказва положително влияние върху вербализирането на отговорите на децата, чиято цел е проследяване на усвоените знания и мисловни операции.
- Експерименталният модел оказва благоприятно внимание най-вече върху 6-8-годишните деца, приносът за което може да се потърси не в самия модел, а в доброто педагогическо взаимодействие между педагози и деца.

- По отношение на допълнителния показател пол експерименталният модел не оказва статистически значими разлики, т.е. момчетата и момичетата развиват по идентичен начин схематичното си мислене.
- Реализирането на експерименталния педагогически модел доказано развива схематичните умения на 6-8-годишните деца да разрешават проблемни ситуации.

Научно и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Сред постиженията в дисертационния труд като научно-приложни приноси следва да се отбележат и разбира се съм напълно съгласна с тях:

- систематизирани и коректно анализирани литературни източници и е обоснован теоретичен модел в контекста на съвременната предучилищна педагогика и психология;
- Разработен е и е апробиран експериментален модел за развиване на схематично мислене при 6-8-годишните деца, чрез провеждането на задължителни и допълващи ситуации, включващи допълнителен конструктивно-художествен материал и действия.
- Статистически се доказва положителното влияние на експерименталния модел върху развиването на схематично мислене при 6-8-годишните деца, които посещават детска градина.
- Статистически се доказва влиянието на експерименталния модел върху развиване способностите за прилагане на схематично мислене при 6-8-годишните деца от малцинствени групи, които посещават детска градина.
- Статистически се доказва положителното влияние на експерименталния модел върху развиване на схематично мислене както в индивидуални,

така и в групови ситуации на базата на работа с допълнителен сензорен материал, което отговаря на тенденциите за добри практики.

-

Авторство на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд е оригинална авторска разработка върху коректно цитиран и аналитично интерпретиран теоретичен базис. В съдържателно отношение формулираните в автореферата приноси отразяват реално изследователските постижения.

Приложеният към документите автореферат отговаря на изискванията и отразява всички основни компоненти на дисертацията.

Приведената справка за публикациите и участията на дисертанта в научни форуми удовлетворява количествените изисквания за придобиване на образователната и научна степен "доктор", а тези активности намират адекватна включеност в разработката и са допълнителен аргумент, потвърждаващ нейната компетентност.

Заклучение

Споделените позитивни оценки оформят крайната ми позиция относно предложението за рецензиране дисертационен труд. Считаю, че разработката се отличава с предимства в своята научно-приложна насоченост, въз основа на което заявявам и своето съгласие за присъждане на образователната и научна степен „доктор” на Димитър Наполеонов Баев.

06.09.2019г.

доц. д-р Веска Вардарева

Alfred